

Linnuharuldused Eestis 2013 Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr. 12

Margus Ots* & Uku Paal

Eesti Ornitoloogiaühing, Veski 4, 51005 Tartu

Kokkuvõte

Käesolev aruanne on Eesti linnuharulduste komisjoni kaheteistkümnes kokkuvõte meil harva ja juhuslikult esinevate lindude kohtamisteadetest. Lõplik hinnang anti 110 teatele, neist 99 pärineb 2013. aastast. Teadetest kinnitati 105 (95 %) ja lükati tagasi 5. Eesti lindude nimekirja lisandus 2 uut liiki. Eesti lindude nimekirjas on seisuga 31.12.2013 kokku 383 loodusliku päritoluga ja meil või naabermaades püsiva asurkonna moodustanud sissetalutud liiki.

Sissejuhatus

Alljärgnevaga jätkab Eesti linnuharulduste komisjon (edaspidi HK) kokkuvõtete avaldamist meil harva kohatavate lindude kohta. Käesolev aruanne on järjekorras kaheteistkümnes ja käsitleb 2013. aastat. Täiendavalt on aruandes ära toodud ka seni avaldamata teated varasemal ajal kohatud haruldustest, mille kohta otsus siiani puudus või millised alles nüüd hilinemisega HK-le läbivaatamiseks esitati.

Komisjoni koosseis ja töökord

HK koosseisu kuulus avaldatavate teadete läbivaatamisel viis põhiliiget ja neli varuliiget, kes asendavad vajadusel põhiliikmeid. Komisjoni liikmed vaatasid

teated igaüks eraldi läbi ja andsid neile sõltumatu hinnangu. Kui kogunes vähemalt neli heakskiitvat otsust ja viies ei olnud tagasilükkav, loeti teade vastuvõetaks ning kui vähemalt kolm liiget otsustas teadet mitte tunnustada, loeti see tagasilükatuks. Muudel puhkudel arutati teadet komisjoni koosolekul ning vajadusel tehti lõplik otsus hääletamise teel.

Aruandes avaldatavate teadete käsitlemise ajal oli HK koosseis järgmine: Margus Ots (esimees ja sekretär, põhiliige), Aivo Klein (põhiliige), Mati Kose (varuliige kuni 21.02.2014), Eerik Leibak (varuliige), Vilju Lilleleht (varuliige), Mihkel Metslaid (varuliige alates 29.09.2014), Jan Nordblad (põhiliige), Uku Paal (põhiliige), Ranno Puumets (põhiliige) ja Tarvo Valker (varuliige).

* E-post: margus.ots@gmail.com

Vaatlusankeetide täitmisest

HK-s käsitlemisele kuuluva liigi või alamliigi isendi kohtamisel tuleb täita vaatlusankeet. Nii käsitletavate liikide nimekiri kui ka vaatlusankeet on kättesaadavad Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehel <http://www.eoy.ee>, kuid ühingu kontorist võib ankeedi saada ka paberil. Vaatlusankeet tuleb täita võimalikult kiiresti, enne kui üksikasjad ununevad. Suur abi on teatele lisatud fotost, videost ja/või helisalvestisest. Sellise tõendusmaterjali lisamisel aga ei tohi muutuda hooletuks ning ankeet tuleb ikkagi võimalikult detailselt ja täpselt täita. Sageli on kohatud isendit kirjeldatud nii pinnapealselt, et liiki või alamliiki ei ole võimalik üheselt määrata. Vahel pole välistatud, et tegemist võib olla meil tavalisema või vastupidi – veelgi haruldasema liigiga, kellega vaatleja arvestada ei osanud. Just ebapiisav kirjeldamine on peamiseks põhjuseks, miks vaatlusi ei tunnustata. Kui mõne liigi mõnda alamliiki peaks tulevikus käsitletama iseseisva liigina, ei saa HK teate uuel hindamisel vaadeldud linnu uut liigilist kuuluvust enam pahatihti tuvastada, sest kirjeldus pole piisavalt põhjalik.

Iga linnurõngastaja vastutab selle eest, et tema märgistatud harulduse kohta täidetakse HK ankeet. Püütud linnu kirjeldamisel peab olema iseäranis hoolikas. Lisaks sulestiku detailsele kirjeldamisele tuleb ka linnu mõõdud põhjalikult kirja panna. Selline põhjalik kirjeldamine on sageli ainukeseks võimaluseks linnu alamliigilise kuuluvuse määramiseks. Linnu rõngastamisel tuleb ankeedis ka linnule pandud rõnga number ära märkida.

Lisaks linnu kirjeldamisele tuleb ankeeti kirja panna vaatluse täpne aeg ja koht ning kõigi vaatlejate täielikud nimed. Kui peale Teie vaatlesid sama lindu veel teisedki vaatlejad, ärge jääge lootma nende peale. Kui ei olnud kokkulepet teate esitamise kohta, siis esitage see igaks juhuks ise.

HK-le teeb jätkuvalt muret, et mitmed harulduste kohtajad ei ole siiani esitanud teateid läbivaatamiseks. **Vaatlejad peavad arvestama sellega, et kõik HK poolt tunnustamata linnuharulduste kohtamisteated jäävad välja harulduste andmebaasist, neid ei avaldata ja nendega ei arvestata vastava ala linnustiku ülevaadete koostamisel.** Palume vaatlejal oma teated alati ära saata kas kohe või hiljemalt vaatlusaasta lõpuks. Ka vanade teadete esitamisega pole kunagi hilja.

Läbivaadatud teadete hulk

Kokku vaadati läbi ja anti lõplik hinnang 110 teatele, millest 99 olid 2013. aastal ja 11 enne 2013. aastat tehtud vaatluste kohta. Teadetest 105 (95%) kinnitati ja 5 (5%) lükati tagasi. Et mitme teate kohta pole veel lõplikku otsust tehtud ja mõnda on käsitletud korduvalt, siis on HK poolt läbi vaadatud vaatluste tegelik hulk suurem. Tagasi lükatud vaatluste hulk on viimastel aastatel vähenenud, sest järjest enamate vaatluste kohta on olemas tõendusmaterjali (foto, video või helisalvestis).

Kõigi HK poolt käsitletavate liikide kõik aktsepteeritud (heaks kiidetud) vaatlused on esitatud Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehel (http://www.eoy.ee/yhing/hk/hk_aktsept.pdf).

Muutused Eesti lindude nimekirjas

Loodusliku päritoluga liikidest (kategooria A) lisandusid Eesti lindude nimekirja 2013. aastal kivipääsuke (*Ptyonoprogne rupestris*) ja liiv-kivitäks (*Oenanthe isabellina*).

Seisuga 31.12.2013 on Eesti lindude nimekirjas loodusliku päritoluga või meil (või naabermaades) püsiva asurkonna moodustanud sissetalutud liike (kategooriad A, B ja C) 383 liiki. Teadmata päritoluga (kategooria D) liikide nimekirjas on 5 liiki ja vangistusest pääsenud (kategooria E) liikide nimekirjas 13 liiki. D ja E kategooria liike põhinimekirja ei kanta.

Eesti linnuliikide nimekirja koostamisel võtab HK aluseks Euroopa Harulduskomisjonide Liidu Taksonoomiakomisjoni (AERC TAC) ettepanekud (Crochet *et al.* 2010; Crochet *et al.* 2011; Crochet *et al.* 2012; Crochet & Joynt 2012). Käesolevas aruandes toodud lindude teaduslikud nimetused ja taksonoomiline järjestus põhinevadki AERC TAC soovitusel.

Teated

Järgnevalt on esitatud varasemates HK aruannetes avaldamata teated Eestis kohatud haruldaste linnuliikide kohta kuni 2013. aasta lõpuni. Kõik need teated on HK poolt läbi vaadatud ja nende kohta on tehtud heakskiitev või tagasilükkav otsus. Praegu veel käsitluses olevaid vaatlusi ei avaldata.

Liigi nimetuse järel on sulgudes esitatud neli arvu. Esimene arvupaar märgib vastavalt linnuleidude (-vaatluste) ja isendite hulka kuni aastani 2012 (kaasa arvatud), teine paar linnuleidude ja

isendite hulka 2013. aastal. Arvude asemel on X, kui teateid või linde pole olnud võimalik täielikult loendada (teadmata arv pesapoegi, andmete puudulikkus, samad isendid erinevates kohtades või samas kohas erinevatel aegadel jne.).

Kui teates on isendite, paaride vms. arv märkimata, on mõeldud üht lindu, paari vms. Kui vaatluse kohta on olemas tõendusmaterjali (foto, video või helisalvestis), siis on see märgitud konkreetse teate järele.

Kuna Eesti administratiivne jaotus on pidevalt muutunud, siis andmete võrreldavuse huvides kasutab HK kohanimede esitamisel põhiliste haldusüksustena ajaloolisi kihelkondi. Kihelkonnad on ornitoloogiliselt aktiivsest perioodist (1840–2013) poole kestel käibinud ka ametlike haldusüksustena ning neid kasutatakse tänini näiteks keele-, rahva- jm teaduses. Praegune vallasüsteem põhineb Nõukogude Liidu kolhooside territooriume järgivail külanõukogude piiridel, s.t. on ebaloomulik ning pidevalt muutuv. Aastatel 2009–2011 tähistati kihelkonnapiirid Eesti kõigi riigimaanteede ääres vastavate siltidega ning need on kujutatud ka "Regio" Eesti teede atlase viimastes trükkides.

Kasutatud lühendid

khk. = kihelkond; mk. = maakond (2013. a. jaotuse järgi, kui erineb põlisest); s. = saar; is. = isend; 1a = samal kalendriaastal sündinud; 1a+ = vähemalt eelmisel kalendriaastal sündinud; 2a = eelmisel kalendriaastal sündinud; 2a+ = enne eelmist kalendriaastat sündinud jne.; ad. = adultne, vanalind; juv. = noorlind; ♂ = isasind; ♀ = emasind; ♂♀ = paar.

Tunnustatud teated. Kategooriad A, B, C
Accepted records. Categories A, B, C

Lääne-mustlagle *Branta bernicla hrota*
 (24/44 – 0/0)

23.09.2011 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa 2 is. (Annika Forsten, Antero Lindholm) (Foto).

24.09.2011 Põõsaspea neem 5 is. (Annika Forsten, Antero Lindholm) (Foto).

Mustlagle läänepoolne alamliik, kes pesitseb Gröönimaal ja Teravmägedel ning talvitab Loode-Euroopas. Meil suhteliselt harv külaline, aga mustlagle massrände ajal on läänerannikul kogenud vaatlejaid rännet jälgimas harva ja võib oletada, et lääne-mustlagle on meil arvatust sagedasem külaline.

Tulipart *Tadorna ferruginea*
 (6/6 – 2/5)

29.06.2013 Ruhnu s., Ruhnu khk., Saaremaa 4 ♀ ad. (Mari Koskinen-Soivi, Pekka Saarimäki) (Foto).

24.07.2013 Jämaja, Jämaja khk., Saaremaa ♀ ad. (Jouni Saario jt.) (Foto).

Tulipardi pesitsusalad asuvad Kagu-Euroopas, Põhja-Aafrikas, Kesk- ja Sise-Aasias. Põhja-Euroopas on tulipardi vaatluste arv viimastel aastatel saenenud. Aga Euroopas on tulipardi konkreetsete isendite päritolu raske tuvastada, sest mitmel pool (nt Venemaal, Ukrainas ja Šveitsis) on vangistusest põgenenud isendite baasil tekkinud uued kohalikud asurkonnad; Ukrainas on täheldatud metsikute isendite ja puuripõgenike segapesitsemist (Vinicombe 2008).

Punanokk-vart *Netta rufina*
 (36/45 – 1/2)

26.04.2013 Lahepera järv, Kodavere khk., Tartumaa ♂♀ (Mariliis Märtsen jt.) (Foto).

Punanokk-vart on levinud Lääne- ja Kesk-Euroopast ida suunas Mongooliani. Vaatluste arv on viimastel aastatel meil saenenud. Võimalik, et osa kohatud linde pärineb Euroopa linnuaedadest.

Ida-mustvaeras *Melanitta americana*
 (5/5 – 2/2)

14.05.2013 Ristna, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. ♂ ad. (Uku Paal, Mariliis Märtsen, Mihkel Metslaid) (Foto).

03.09.2013 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa ♂ ad. (Jon Jörpeland).

Ida-mustvaeras pesitseb Põhja- ja Kirde-Aasia ning Põhja-Ameerika arktistel aladel. Varem peeti mustvaera alamliigiks. Liigi määramine on keeruline, kuna vaeraid nähakse enamasti vaid möödalenul rände-vaatluskohtades ning linde ei saa detailselt vaadelda.

Prillvaeras *Melanitta perspicillata*
 (4/5 – 1/1)

05.05.2013 Nõva Rannaküla, Harju-Risti khk., Harjumaa = Lääne mk. ♂ ad. (Alpo Koukila).

Põhja-Ameerika liik, kes Euroopasse satub suhteliselt harva, kuid näiteks Briti saartel kohatakse teda igal aastal.

Tundrakaur *Gavia adamsii*

(53/65 – 6/5)

01.08.2013 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa ad. (Aleksi Mikola, Tuukka Dunkel, Ossi Tahvonen, Tomas Swahn, Joonatan Toivanen, Uku Paal, Leho Luigujõe, Olev Lüütsepp, Andres Kuresoo).

02.10.2013 Pakri neem, Harju-Madise khk., Harjumaa 1a (Juha Saari, Raimo Aaltonen).

02.10.2013 Põõsaspea neem ad. (Jon Jörpeland).

09.10.2013 Põõsaspea neem ad. (Jon Jörpeland).

21.12.2013 Kallaste, Kodavere khk., Tartumaa 1a (Uku Paal, Kaspar Kolk jt.) (Foto), sama isend samas ka 09.01.2014 2a (Mariliis Märtsen).

Tundrakaur pesitseb Aasia ja Põhja-Ameerika arktilistel aladel, talvitab Norra rannikul. Läänemerele satub tundrakaur läbirändel nii kevadel kui ka sügisel, harvem talvel. Meil on tundrakauri seni kohatud vaid rannikul, Kallaste leid on Eesti esimene siseaavaatlus.

Suula *Morus bassanus*

(10/10 – 1/1)

25.09.2013 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa 1a (Jon Jörpeland, Richard Gillam jt.) (Foto).

Põhja-Atlandi haudelind, kes Läänemerele satub harva. Võimalik, et sama isendit kohati 24.09.2014 kahes kohas Kagu-Soomes, kus vaadeldi lindu sookureparves edelasse suundumas (Lehikoinen *et al.* 2013).

Siidhaigur *Egretta garzetta*

(3/3 – 1/1)

19.10.2013 Heltermaa, Pühalepa khk., Läänemaa = Hiiu mk. (Erkki Kylliäinen, Jan Nordblad, Jukka Hatva, Sakari Lehikoinen jt.).

Lõuna-Euroopas laialt levinud lind, kes Põhja-Euroopasse satub harva.

Hõbehaigur *Egretta alba* pesitsemine

suvi 2013 Valguta polder, Rannu khk., Tartumaa >17 ♂♀, pesitsemine (Kristo Lauk, Kaia Kukk jt.) (Foto).

suvi 2013 Tüki, Tartu-Maarja khk., Tartumaa >5 ♂♀, tõenäoline pesitsemine (Uku Paal jt.).

suvi 2013 Kadarpiku, Lääne-Nigula khk., Läänemaa ♂♀, pesitsemine (Valdo Vahtramäe jt.) (Foto).

Selle lõunapoolse levilaga liigi vaatlused on viimastel aastatel meil järjest sagenenud ja HK käsitleb alates 2005. aastast vaid hõbehaigru pesitsusteateid. Ehkki hõbehaigruid kohatakse meil kevadel ja suvel järjest arvukamalt, oli seni liik tõestatult pesitsenud vaid Tartumaal (Tüki hallhaigrukoloonias alates 2008. aastast). Nüüd on esimene tõestatud pesitsusjuhtum teada ka Lääne-Eestist – 1 paar pesitses 2013. aastal Kadarpiku hallhaigrukoloonias.

Puna-harksaba *Milvus milvus*

(47/46 – 1/1)

23.05.2013 Valguta polder, Rannu khk., Tartumaa (Uku Paal, Triin Kaasiku, Kaarel Vöhandu) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad pesitsuspaigad jäävad Läti edelaossa ning kes on viimasel kümnendil meil taas muutunud peaaegu iga-aastaseks külaliseks.

Madukotkas *Circaetus gallicus*

(x/x – 0/0)

1978 Hanila khk., Läänemaa (Hillar Pärjasaar).

22.04.1979 Kose khk., Harjumaa (Fred Jüssi).

Madukotka vaatlused kuuluvad HK-s käsitlemisele, kuna liigi määramisel eksitakse sageli. Ehkki madukotkaid kohatakse meil suhteliselt tihti, ei laekunud HK-le 2013. aastal mitte ühtegi teadet. Aga esimese Eesti linnuatlase (1976–1982) andmeid korrastades õnnestus kinnitada kaks vana vaatlust.

Stepi-loorkull *Circus macrourus*

(59/>63 – 5/5)

20.04.1952 Tabivere läh., Äksi khk., Tartumaa = Jõgeva mk. ♂ 2a (Ü. Kutta) (Lastud, nahk viidud TÜ zooloogiamuuseumi).

19.04.2013 Kelu, Kirbla khk., Läänemaa ♀ 2a+ (Mariliis Märtsen, Uku Paal) (Foto).

09.05.2013 Nõva Rannaküla, Harju-Risti khk., Harjumaa = Lääne mk. ♀ 2a (Jan Nordblad, Jukka Hauru, Juha Sjöholm, Jarmo Ahtinen, Kaarina Leppämäki) (Foto).

12.05.2013 Niitvälja, Keila khk., Harjumaa ♀ 2a+ (Jan Nordblad, Jukka Hauru, Juha Sjöholm, Jarmo Ahtinen, Kaarina Leppämäki).

17.05.2013 Rooslepa, Noarootsi khk., Läänemaa ♂ 2a (Mariliis Märtsen, Uku Paal) (Foto).

07.09.2013 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa 1a (Mati Kose, Uku Paal) (Foto).

Stepi-loorkull pesitseb Ukrainast ja Lõuna-Venemaalt ida suunas Mongooliani. Eestis on ta suhteliselt sage külaline, ehkki võrreldes Soomega on meil stepi-loorkulli vaatlusi üllatavalt vähe. See peegeldab pigem meie linnuvaatlejate vähest hulka ja aktiivsust. Stepi-loorkulli emaslindude ja noorlindude määramine on väga keeruline. Eriti hoolikalt tuleb kirjeldada tiiva alapoolseid ja pea mustrit. Soomes on tõestatud stepi-loorkulli segapesitsemine nii soo- kui ka väljalookulliga. Stepi-loorkulli määramisel tuleb seega arvesse võtta ka hübriidi võimalust.

Kääbuskotkas *Aquila pennata*

(1/1 – 2/2)

09.05.2013 Salme, Anseküla khk., Saaremaa 1a+ (Hannu Juka, Simo Jokinen).

20.05.2013 Kudani, Noarootsi khk., Läänemaa tume vorm (Mikko Virta, Lasse J. Laine jt.) (Foto).

Eesti 2. ja 3. leid.

Lõunapoolne liik, kelle levila ulatub Hispaaniast Mongooliani. Vaatamata sellele, et liigi levila on meile suhteliselt lähedal (lähimad pesitsusalad Valgevenes ja Ukrainas), satub ta Põhja-Euroopasse suhteliselt harva.

Väikehuik *Porzana parva*
(1954–2009)

02.07.1976 Aheru järv, Hargla khk., Võrumaa = Valga mk. ♀ (Heinrich Veromann).

HK käsitles väikehuigu teateid kuni 2009. aastani. Aga esimese Eesti linnuatlase (1976–1982) andmeid korrastades õnnestus kinnitada veel üks vana vaatlus.

Karkjalg *Himantopus himantopus*
(7/10 – 1/1)

16.05.2013 Vandjala, Jöelähtme khk., Harjumaa (Peep Veedla jt.) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad püsipesitsusalad asuvad Ungaris, ajutised Poolas ja Taanis. Ehkki karkjalg elutseb Eestile suhteliselt lähedal, satub ta Põhja-Euroopasse harva.

Roosterind-tüll *Charadrius morinellus*
(32/ca 190 – 2/2)

19.06.2013 Vilsandi Linderahu, Kihelkonna khk., Saaremaa ad. (Eeva Vinnal, Rein Nellis).

26.08.2013 Ämari, Harju-Madise khk., Harjumaa ad. (Eet Tuule, Arne Tuule) (Foto).

Roosterind-tüllil peamised pesitsusalad Euroopas on Šotimaal ja Põhja-Fennoskandias, Aasias on ta levinud Põhja-Siberis ning Uuralites ja Lõuna-Siberi mäestikes. Eestis on ta väikesearvuline hajus läbirändaja, kes võib olla tavalisem, kui väheste leidude põhjal järeldada saab. Roosterind-tüll teeb rändepeatusi küntud põldudel, kus linde on väga raske märgata.

Hallkibu e. kibutilder *Xenus cinereus*
(28/41 – 3/4)

09.05.2013 Räpina polder, Räpina khk., Võrumaa = Põlva mk. (Christa Granroth, Johannes Hänninen, Antti Salovaara, Teemu Salorietta, Sampo Lammi, Milla Aalto, Silja Aalto).

18.05.2013 Valguta polder, Rannu khk., Tartumaa 2 is. (Tarmo Teppe, Risto Lammin-Soila, Jari Linjala jt.) (Foto).

19.05.2013 Haversi, Noarootsi khk., Läänemaa (Rein Kuresoo) (Foto).

Idapoolne liik, kelle lähimad pesitsusalad Peipsi taga ja Ida-Lätis ei jää eriti kaugele, kuid kes Eestis on üllatavalt harv eksikülaline. Viimastel aastatel on hallkibu vaatlused meil siiski sagenenud.

Puna-veetallaja *Phalaropus fulicarius*
(16/15 – 2/2)

25.10.-03.11.2013 Lemsi, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa 1a (Margus Ellermaa, Andrea Maier jt.) (Foto).

27.10.2013 Harilaid, Kihelkonna khk., Saaremaa 1a (Triin Kaasiku, Kaarel Vöhandu, Uku Paal, Mariliis Märtsen, Jan Nordblad, Tarvo Valker, Reet Rannik, Thea Perm, Maris Sepp, Kalle Muru, Riho Männik, Madis Karu, Kuido Kõiv, Raul Vilik) (Foto).

Kõrg-Arktika liik, kes Põhja- ja Lääne-Euroopas on harv külaline. Meil kohatakse puna-veetallajat tavaliselt läänerrannikul sügisel.

Karbuskajakas *Larus melanocephalus* (20/x – 2/3)

29.05.2013 Oriku Kuralaid, Varbla khk., Läänemaa = Pärnu mk. ad. (Tarvo Valker, Mati Kose, Heikki Luhamaa) (Foto).

01.10.2013 Undva nina, Kihelkonna khk., Saaremaa 2 2a (Jan Nordblad, Juha Sjöholm) (Foto).

Lääne-, Lõuna- ja Kesk-Euroopa ning Väike-Aasia liik, kelle levila on viimase paarikümne aasta jooksul laienenud. Lähimad püsivad pesitsusalad paiknevad Valgevenes, Poolas, Saksamaal ja Hollandis. Eestis on karbuskajakas harv külaline, kes on meil 1960-ndatel aastatel isegi pesitsenud.

Koldjalg-hõbekajakas *Larus cachinnans* (23/24 – 9/9)

01.02.2013 Tallinna prügila, Jõelähtme khk., Harjumaa 2a (Uku Paal, Triin Kaasiku) (Foto).

17.03.2013 Veere, Kihelkonna khk., Saaremaa 2a (Uku Paal, Lauri Mällo, Triin Kaasiku, Kalle Muru) (Foto).

01.09.2013 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa 2a (Margus Ellermaa, Andrea Maier) (Foto).

10.09.2013 Rootsiküla, Kihnu s. 1a (Uku Paal, Tarvo Valker) (Foto).

24.09.2013 Rootsiküla, Kihnu s. 1a (Uku Paal, Timo Pettay) (Foto).

06.10.2013 Rootsiküla, Kihnu s. 2a (Margus Ellermaa) (Foto).

07.10.2013 Sörve säär, Jämaja khk., Saaremaa 1a (Uku Paal) (Foto).

09.10.2013 Mõntu, Jämaja khk., Saaremaa 1a (Juha Sjöholm, Jan Nordblad, Timo Pettay) (Foto).

27.10.2013 Rootsiküla, Kihnu s. 2a (Margus Ellermaa, Andrea Maier) (Foto).

Kagu-Euroopa ja Lääne-Aasia liik, keda varem peeti hõbekajaka

alamliigiks. Liik on viimasel paaril kümnendil levinud selgelt lääne ja põhja suunas ning on näiteks asustanud Lõuna-Poola ja uusi alasid Valgevenes. Koldjalg-hõbekajaka määramine on keeruline ja HK käsitleb vaatlusi vaid piisava tõendusmaterjali olemasolul. Koldjalg-hõbekajaka määramisprobleeme on põhjalikumalt käsitletud eelmis HK aruandes (Ots & Paal 2013).

Loorkakk *Tyto alba*

(5/5 – 1/1)

27.01.2013 Vaeküla, Viru-Jaagupi khk., Virumaa = Lääne-Viru mk. alamliik guttata (Ardi Märs) (Leitud surnult, foto).

Loorkakk on levinud Lääne- ja Lõuna-Euroopas ning veel laialt mujal maailmas. Ehkki levila põhjapiir ei jää meist kaugemale, eksib loorkakk Põhja-Euroopasse harva.

Vöotkakk *Surnia ulula* pesitsemine

22.04.1947 Pajupõosa, Järva-Madise/Kose khk., Järvamaa/Harjumaa pesa 4 munaga (Hillar Pärjasaar) (Munad ja suled viidi TÜ zooloogiamuuseumi).

31.03.-31.05.2013 Räpina polder, Räpina khk., Võrumaa = Põlva mk. ♂♀, pesitsemine, 3 juv. (Paul Hunt, Kadri Niinsalu, Toomas Mastik jt.) (Foto).

Põhja- ja idapoolsema levilaga liik, keda kohatakse meil peamiselt sügisel ja talvel. Ehkki pesitsusalad ei jää kaugemale, on vöotkaku pesitsemine Eestis tõestatud vaid kuuel korral, enne 2013. aastat viimati 1974. aastal.

Habekakk *Strix nebulosa*

(x/x – 1/2)

26.08.2013 Iisaku khk., Virumaa = Ida-Viru mk. ad. ja juv. (Tiit Vohta).

Ida- ja põhjapoolse levilaga liik, keda kohatakse peamiselt Kirde- ja Ida-Eesti suurtes loodusmaastikulaamades. Habekaku vaatlused on meil viimastel aastatel sagenenud ja võib oletada, et see liik pesitseb meil regulaarselt, ehkki sel sajandil on leitud vaid üks poegadega pesa 2009. aastal (Ots & Paal 2010).

Mesilasenäpp *Merops apiaster*

(19/35 – 1/1)

28.05.2013 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa (Timo Pettay, Tarvo Valker) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad püsivad pesitsusalad on Poolas, Ukrainas ja Lõuna-Venemaal ning kes on viimasel kümnendil regulaarselt pesitsenud ka Edela-Lätis. Ehkki vaatluste arv on viimastel aastatel sagenenud, kohatakse mesilasenäppe Eestis siiski üllatavalt harva.

Tuttlööke *Galerida cristata*

(x/x – 5/6)

27.05.2013 Tahkuna nina, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. 2 is. (Alpo Koukila, Timo Lavola) (Foto).

10.07.2013 Luidja, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. (Risto Lammin-Soila, Jari Linjala).

24.07.-22.08.2013 Lemsi, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa (Timo Pettay jt.) (Foto). Võimalik, et sama isend ka

31.08.-07.10.2013 Munalau sadam,

Tõstamaa khk., Pärnumaa (Mikko Virta jt.) (Foto).

03.11.2013 Sõru sadam, Emmaste khk., Läänemaa = Hiiu mk. (Uku Paal, Kaarel Võhandu) (Foto, helisalvestis).

Lõunapoolse levilaga liik, kes on Eestis arvatust palju haruldasem ja kelle kõiki teateid käsitleb HK alates 1991. aastast. Tuttlöökest on välimuse järgi põldlöökesest õige raske eristada – tuti olemasolu ei ole sugugi diagnostiline tunnus. Põhjalikult tuleb kirjeldada tiiva alapoolse ja tagaserva värvust, saba pikkust, noka kuju ja häälsusi.

Kivipääsuke *Ptyonoprogne rupestris*

(0/0 – 1/1)

11.-14.11.2013 Sääre, Jämaja khk., Saaremaa (Markku Jokinen jt.) (Foto).

Esmasleid.

Lõunapoolse levilaga liik, kelle pesitsusalad ulatuvad Portugalist ja Marokost kuni Mongoolia ja Hiinani. Põhja-Euroopasse eksib kivipääsuke väga harva.

Niidukiur e. stepi-niidukiur *Anthus richardi*

(17/17 – 2/2)

07.09.2013 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa (Margus Ellermaa, Andrea Maier).

10.09.2013 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa (Uku Paal, Tarvo Valker) (Foto).

Siberi lind, kes Euroopasse satub peamiselt sügisrändel. Raskesti vaadeldav liik, keda esineb meil ilmselt sagedamini kui harvade vaatluste põhjal oletada võib.

Mägikiur *Anthus spinoletta*
(1/1 – 1/1)

24.11.2013-16.02.2014 Pärnu, Pärnumaa (Indrek Tammekänd, Jaak Tammekänd, Pille Vahtmäe, Mati Kose, Tarvo Valker) (Foto).

Eesti 2. leid.

Lõunapoolsete mägede liik, kelle levila ulatub Püreneedest Kaukasuseni. Põhja-Euroopasse satub ta väga harva.

Jõgivästriik, *Motacilla cinerea*
pesitsemine

20.05.2012 Jõesuu, Jõelähtme khk., Harjumaa ♂ ad., tõenäoline pesitsemine (Juha Saari, Merike Eslon) (Foto).

03.-13.05.2013 Kaugu, Rõuge khk., Võrumaa ♂ ad., tõenäoline pesitsemine (Liis Keerberg jt.) (Foto).

15.05.2013 Nõmmeveski, Kuusalu khk., Harjumaa ♂ ad., tõenäoline pesitsemine (Margus Ots) (Foto).

23.05. ja **04.06.2013** Kärkla, Pühalepa khk., Läänemaa = Hiiu mk. ♂ ad., tõenäoline pesitsemine (Leho Aaslaid, Boris Ignahhin) (Foto).

30.06.2013 Keila-Joa, Keila khk., Harjumaa ♂♀, tõenäoline pesitsemine (Rene Ottesson, Mariliis Märtsen, Uku Paal, Raul Vilks, Kaarel Vöhandu jt.) (Foto).

Meil kohatakse jõgivästrikke peamiselt Põhja-Eesti kiirevoolulistel jõgedel ja rände ajal ka Lääne-Eesti rannikul. Jõgivästriik on meil harv läbirändaja ja haruldane pesitseja. Alates 2010. aastast käsitleb HK vaid jõgivästriku pesitsusteateid.

Liiv-kivitäks *Oenanthe isabellina*
(0/0 – 1/1)

26.-28.09.2013 Maantee, Jämaja khk., Saaremaa (Jan Nordblad, Juha Sjöholm jt.) (Foto).

Esmasleid.

Lõuna- ja kagupoolse levilaga liik, kelle pesitsusalad ulatuvad Bulgaariast Mongooliani. Põhja-Euroopasse eksib harva.

Nunn-kivitäks *Oenanthe pleschanka*
(1/1 – 1/1)

02.-04.11.2013 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa ♂ 1a (Mati Martinson jt.) (Foto).

Eesti 2. leid.

Lähimad pesitsusalad asuvad Kagu-Euroopas Musta mere piirkonnas. Põhja-Euroopasse satub harva.

Väike-käosulane *Iduna caligata*
(x/x – 14/>31)

27.-29.05.2013 Spithami, Noarootsi khk., Läänemaa ♂ ad. (John McLoughlin, Uku Paal, Jan Nordblad, Juha Sjöholm, Madis Karu jt.) (Foto, helisalvestis).

28.05.2013 Dirhami, Noarootsi khk., Läänemaa ♂ ad. (Uku Paal, Jan Nordblad, Juha Sjöholm jt.) (Foto, helisalvestis).

30.05.2013 Rannaküla, Varbla khk., Läänemaa = Pärnu mk. ♂ ad. (Uku Paal, Juha Sjöholm) (Foto, helisalvestis).

30.05.-15.07.2013 Haaslava, Kambja khk., Tartumaa ♂♀, pesitsemine, 3 juv. (Tarmo Teppe, Mariliis Märtsen, Liis

Keerberg jt.) (Foto, helisalvestis, 1 isend rõngastatud).

31.05.2013 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa ♂ ad. (Timo Pettay) (Video).

01.06.2013 Teilma, Puhja khk., Tartumaa ♂ ad. (Tarmo Teppe) (Helisalvestis).

04.06.2013 Tagula, Sangaste khk., Tartumaa = Valga mk. ♂ ad. (Riho Marja) (Helisalvestis).

05.06.2013 Husari, Vastseliina khk., Võrumaa ♂♀ ja ♂ ad. (Riho Marja) (Helisalvestis).

06.-07.06.2013 Igevere, Kambja khk., Tartumaa >6 is. (3 ♂♀), sh >1 ♂♀ pesitsemine (Riho Marja, Uku Paal, Tarvo Valker) (Foto).

07.06.2013 Kesklahe, Kodavere khk., Tartumaa ♂ ad. (Tarmo Teppe) (Helisalvestis).

06.-19.06.2013 Väiko-Serga, Petserimaa = Võru mk. >7 is. (Margus Ots, Indrek Ots) (Foto).

08.06.2013 Külitse – Pihva vahel, Tartu-Maarja khk., Tartumaa ♂ ad., pesitsemine (Tarmo Teppe, Uku Paal) (Foto, helisalvestis).

08.06.2013 Lemmatsi, Tartu-Maarja khk., Tartumaa ♂ ad. (Tarmo Teppe) (Helisalvestis).

08.06.2013 Põvvatu, Tartu-Maarja khk., Tartumaa ♂ ad. (Tarmo Teppe) (Helisalvestis).

Idapoolse levilaga liik, kes on Ida-Eestis sel sajandil muutunud püsivaks haudelinnuks. Setomaal on väike-käosulane pesitsenud samas piirkonnas alates 2002. aastast. Pesitsusbiotoobiks on meil söötis heinapõllud, millele võsa peale kasvamas. Lindude määramine välimuse järgi on keerukas, kuid

laul on väga iseloomulik ja kogenud linnuvaatlejal lihtne selgeks õppida. 2013. aastal kohati väike-käosulast Eestis rekordiliselt palju, mitu teadet tuli ka Lääne-Eestist.

Padu-roolind *Acrocephalus agricola*
(15/15 – 3/3)

08.08.2013 Pulgoja, Häädemeeste khk., Pärnumaa 1a (Jaak Tammekänd, Pille Vahtmäe) (Rõngastatud, foto).

10.08.2013 Pulgoja 1a (Jaak Tammekänd, Pille Vahtmäe, Eeva Vinnal, Mariliis Märtsen, Uku Paal, Jan Nordblad) (Rõngastatud, foto).

15.08.2013 Pulgoja 1a (Jaak Tammekänd, Pille Vahtmäe, Eeva Vinnal) (Rõngastatud, foto).

Padu-roolinnu levila ulatub Mustast merest kuni Ida-Hiinani, lähimad püsivad pesitsusalad on Lõuna-Ukrainas, kuid on teada mitmed pesitsusjuhud ka Põhja-Euroopas. Kõik Eestis kohatud isendid on tabatud linnurõngastusjaamades – 2 esimest Viljandimaal Vaiblas ja ülejäänud 16 Pärnumaal Pulgojal. Pole välistatud, et nad pärinevad mõnest seni teadmata pesitsuspaigast Eestis või naaberaladel.

Siberi väike-lehelind *Phylloscopus collybita tristis*
(24/28 – 1/1)

02.11.2013 Kalana, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. (Uku Paal, Kaarel Võhandu) (Foto, helisalvestis).

Väike-lehelinnu idapoolne alamliik, keda osa autoreid peab ka eraldiseisvaks liigiks. Tegemist on esimese Eesti vaatlusega – seni on HK kinnitanud

üksnes linnujaamades püütud ja rõngastatud isendite leide. Vaadeldud siberi väike-lehelindude teateid käsitleb HK vaid korralike tõendusmaterjalide (sh võimalusel helisalvestise) olemasolul. Siberi väike-lehelinnu määramisprobleeme on põhjalikumalt käsitletud eelmis HK aruandes (Ots & Paal 2013).

Lääne-pöialpoiss *Regulus ignicapilla*
(13/13 – 2/2)

14.05.2013 Oandu, Haljala khk., Virumaa = Lääne-Viru mk. ♂ ad. (Kari Mikael Kaunisto, Pipsa Pauliina Kaunisto jt.).
20.09.2013 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♂ 1a (Jaak Tammekänd) (Foto, rõngastatud).

Lääne-Euroopa liik, kelle levila ulatub nüüdseks Leeduni. Eestis on lääne-pöialpoisi vaatluste arv viimasel kümnendil sagenenud.

Kaelus-kärbsenäpp *Ficedula albicollis*
(x/x – 3/3)

19.04.2013 Metsapere, Kihelkonna khk., Saaremaa ♂ ad. (Vello Sepp, Maris Sepp, Aime Sepp) (Foto).
06.05.2013 Sääre, Jämaja khk., Saaremaa ♀ ad. (Uku Paal, Pekka Tainio, Paavo Kettunen) (Foto).
08.05.2013 Sääre ♂ ad. (Pekka Tainio, Jukka Hauru, Mati Martinson, Paavo Kettunen) (Foto).

Lõunapoolne liik, kelle lähimad püsivad pesitsusalad jäävad Ojamaa saarele (Gotland) ja keda meil kohatakse peamiselt Lääne-Saaremaal. Kaelus-kärbsenäppi on suhteliselt raske määrata (eriti emaslinde), sest ta hübriidiseerub sageli must-kärbsenäpiga.

Lasuurtihane *Parus cyanus*
(7/7 – 0/0)

05.02.1973 Veibri, Tartu-Maarja khk., Tartumaa (Aavo Põlenik).

Idapoolse levilaga liik, kes meie aladele eksib väga harva. Vanades eestikeelsetes linnumääräjates on lasuurtihast üldjuhul vaid väga põgusalt kirjeldatud. Ka ei pööratud varem tähelepanu hübriidide (sinitihasega) leidumise võimalusele. Sel põhjusel on vanad lasuurtihase vaatlused puudulikult kirjeldatud. Et mitmete teadete puhul ei olnud kirjelduse põhjal võimalik liiki kindlalt määrata, lükkas HK eelmisel kümnendil terve rea varasemaid vaatlusi tagasi (Ots & Paal 2007). Aga täiendavate andmete leidmise järel õnnestus siiski üks vana teade taaskinnitada.

Mustvares *Corvus corone corone*
(8/8 – 2/2)

26.-29.04.2013 Sääre, Jämaja khk., Saaremaa (Mati Martinson) (Foto).
11.05.-01.06.2013 Kalana ja Ristna nina, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. (Uku Paal, Mihkel Metslaid, Riho Männik, Margus Ots, Triin Kaasiku, Hannes Pehlak, Mariliis Märtsen, Kuido Kõiv, Madis Karu, Mihkel Jürgens, Kalle Muru, Jan Nordblad, Juha Sjöholm, Jukka Hauru, Raul Vilks, Alice Leetmaa, Jarmo Ahtinen, Jaanika Edesi, Leho Aaslaid, Thea Perm jt.) (Foto).

Varese Lääne-Euroopa alamliik, keda osa autoreid peab eraldi liigiks. Mustvarese eristamine noorest künnivaresest on väga raske, lisaks tuleb määramisel arvestada hallvarese ja mustvarese hübriidi võimalusega. HK

võtab mustvarese teated käsitlemisele vaid tõendusmaterjali olemasolul. Ristnas on mustvarest vaadeldud nüüd kolmandat aastat järjest.

Urvalind *Carduelis flammea*
pesitsemine

05.08.2013 Saarnaki laid, Pühalepa khk., Läänemaa = Hiiu mk. pesitsemine, ♀ ad. ja 3 juv. (Rein Kuresoo) (Foto).

Urvalind on meil arvukas läbirändaja ja talvitaja, pesitsusalad jäävad Soome lahest põhja poole. Eestis kohatakse territoriaalseid pesitsemisele viitavaid paare harva ja kindel pesitsemine oli seni tõestatud vaid ühel korral 2008. aastal Saaremaal (Ots 2009).

Halltsiitsitaja *Emberiza calandra*
(53/x – 4/5)

28.05.2013 Kabli (Tammuru), Saarde khk., Pärnumaa ♂ ad. (Rein Kalmus).

02.06.2013 Vaguja, Vigala khk., Läänemaa = Rapla mk. ♂ ad. + 1 is. (Meelis Uustal, Tiit Külaots, Külli Külaots jt.) (Foto). ♂ ad. samas ka **03.-15.06.2013**, tõenäoline pesitsemine (Eedi Lelov, Tiit Külaots, Ranno Puumets) (Foto, helisalvestis).

18.06.2013 Saastna, Karuse khk., Läänemaa ♂ ad. (Renno Nellis) (Foto).
16.10.2013 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa (Margus Ellermaa, Andrea Maier).

Lõuna-Euroopas tavaline, Põhjamere-maades haruldaseks jäänud haudelind. Meil suhteliselt harv eksikülaline.

Tunnustatud teated. Vangistusest lahtipääsenud linnud (kategooria E)
Accepted records. Escapees from captivity (category E)

Mandariinpart *Aix galericulata*
(14/21 – 2/3)

19.04.2013 Tartu l., Tartumaa ♂♀ (Jane Vako, Paul Hunt jt.) (Foto).

30.08.2013, Purgatsi järv, Ambla khk., Järvamaa = Harju mk. ♂ 1a+ (Leili Roosalk) (Foto).

Levinud Ida-Palearktises: Venemaa Kaug-Idas, Hiinas, Jaapanis. Lääne-Euroopas on mandariinpart tavaline tiigilind. Hästi kodunenud Suurbritannias, aga pesitseb regulaarselt ka Madalmaades, Austrias, Saksamaal, Belgias ja Prantsusmaal ning viimasel kümnendil juba ka Poolas (Banks *et al.* 2008). Meil kohatud mandariinpardid on enamasti olnud väga julged, mille tõttu võib arvata, et tegu on linnuaedadest põgenenud lindudega.

Täiendused ja parandused
Corrections and changes

Ida-mustvaeras *Melanitta nigra americana*

19.03.2009 Veere, Kihelkonna khk., Saaremaa ♂ ad. (Adrian Michael White, John Kneeshaw, John Dennis). HK aruandes oli leiuajaks ekslikult märgitud 10.03.2009 (Ots & Paal 2010).

Roosterind-tüll *Charadrius morinellus*

27.-31.08.2011 Pihva, Nõo khk., Tartumaa kuni 8 1a (Mariliis Märtsion, Uku Paal jt.) (Foto, video). HK aruandes oli kohanimeks ekslikult märgitud Rõhu (Ots & Paal 2012).

Punapea-õgija *Lanius senator*

25.09.-02.10.1972 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♂ ad., alamliik *badius* (Kalev Jaama, Arne Härk, Henn Vilbaste) (Foto, rõngastatud). HK aruandes oli ekslikult vanuseks märgitud imm. (Lilleleht & Leibak 1992), lisaks õnnestus foto põhjal määrata ka alamliik.

Tunnustamata teated

Records not accepted

Ameerika väikeluik *Cygnus columbianus columbianus*

07.10.2013 Rootsiküla, Kihnu s. 2 ad.

Väikehuik *Porzana parva*

1980 Alatskivi ümbrus. Levikupunkt oli Eesti haudelindude levikuatlases avaldatud ekslikult (Renno 1993).

Pikksaba-änn *Stercorarius longicaudus*

03.09.2013 Põõsaspea neem 1a.

Väike-käosulane *Iduna caligata*

13.07.2013 Hammaste ♂ ad.

Varem tunnustatud, kuid uuel käsitusel tagasi lükatud

Formerly accepted, now rejected

Mustlauk-õgija *Lanius minor*

14.08.1982 Avaste, Vigala khk., Läänemaa = Rapla mk. 2 is.

HK on selle vaatluse varem kinnitanud ja avaldanud (Lilleleht & Leibak 1992). Kahe isendi korraga kohtamine eelduspärasel hallõgija piirkonnas oluaks erakordne juhtum, mis vajab kindlasti dokumenteerimist. Kuna aga vaatluse kohta tõendusmaterjale ei ole, siis otsustas HK vaatluse uuel käsitusel lugeda mittetunnustatuks.

HK jätkab jõudumööda vanemate vaatluste uut käsitlemist ja ilmselt tuleb ka edaspidi mõni varasem otsus ümber teha.

Tänuavaldused

HK tänab kõiki linnuvaatlejaid, kes harulduste kohtamisteed on HK-le esitanud. HK tänab ekspertarvamuste ja abi eest järgmisi määramisspetsialiste: Alan Dean, Dick Forsman, Annika Forsten, Hannu Huhtinen, Andreas Linden, Antero Lindholm, Jyrki Normaja, Jarmo Pirhonen, Magnus Robb ja Roni Väisänen.

Summary

Rarities in Estonia 2013: Report of the Estonian Rarities Committee

The twelfth report of the Estonian Rarities Committee covers the year 2013, but some earlier records have also been included. Altogether 110 records were definitely assessed, and 105 (95%) of these were accepted.

The records are listed in systematic order according to recommendations of AERC TAC (Dec. 2012), and presented chronologically. Records of birds of unclear origin and escapees from captivity, as well as records not accepted are listed separately from the main list of accepted records.

The four numbers in brackets after species' name (a/b – c/d) indicate (a) the total number of records before 2013, (b) the number of individuals (if possible to judge) before 2013; (c) the number of records in 2013, (d) the number of individuals in 2013. X instead of a number means unknown number of records or individuals.

Details included for each record are: date(s), locality, parish (khk.), district, number of individuals (is., isend), pairs (paar), nests (pesa) etc. if more than one, sex and age (if known; a = calendar year) and name(s) of observer(s). The meaning of some Estonian terms and expressions: ja = and, või = or, s. = island, laht = bay, (tõenäoliselt) sama isend = (probably) the same individual, pesitsemine = breeding, jt. = and others. In 2013, 2 new species in an apparently wild state (AERC category A) – *Ptyonoprogne rupestris* and *Oenanthe isabellina* – were added to Estonian list.

Altogether, 383 species of apparently wild state or released species which have established self-supporting breeding populations in Estonia or in neighbouring countries (i.e. categories A-C) have been recorded in Estonia by 31.12.2013.

Kasutatud kirjandus

- Banks, A.N., Wright, L.J., Maclean, I.M.D., Hann, C. & Rehfisch, M.M. (2008) Review of the Status of Introduced Non-Native Waterbird Species in the Area of the African-Eurasian Waterbird Agreement: 2007 Update. *BTO Research Report 489*. Thetford, Norfolk.
- Crochet, P.-A., Barthel, P.H., Bauer, H.-G., van den Berg, A.B., Bezzel, E., Collinson, J.M., Dietzen, C., Dubois, P.J., Fromholtz, J., Helbig, A.J., Jiguet, F., Jirle, E., Knox, A.G., Krüger, T., Le Maréchal, P., van Loon, A.J., Päckert, M., Parkin, D.T., Pons, J.-M., Raty, L., Roselaar, C.S., Sangster, G., Steinheimer, F.D., Svensson, L., Tyrberg, T., Votier, S.C. & Yésou, P. (2012) AERC TAC's taxonomic recommendations: 2012 report. <http://www.aerc.eu/tac.html>
- Crochet, P.-A. & Joynt, G. (2012) AERC list of Western Palearctic birds. December 2012 version. <http://www.aerc.eu/tac.html>

- Crochet, P.-A., Raty, L., De Smet, G., Anderson, B., Barthel, P.H., Collinson, J.M., Dubois, P.J., Helbig, A.J., Jiguet, F., Jirle, E., Knox, A.G., Le Maréchal, P., Parkin, D.T., Pons, J.-M., Roselaar, C.S., Svensson, L., van Loon, A.J. & Yésou, P. (2010) AERC TAC's Taxonomic Recommendations. July 2010. <http://www.aerc.eu/tac.html>
- Crochet, P., Barthel, P., Bauer, H., van den Berg, A., Bezzel, E., Collinson, J., Dietzen, C., Dubois, P., Fromholtz, J. & Helbig, A. (2011) AERC TAC's taxonomic recommendations: 2011 report. <http://www.aerc.eu/tac.html>
- Lehikoinen, A., Aalto, T., Huhtinen, H., Lampila, P., Lehikoinen, P., Normaja, J., Velmala, W. & Väisänen, R. (2013) Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2013 harvinaisuushavainnot. Rare birds in Finland 2013. *Linnut vuosikirja*, **2013**, 116-131.
- Lilleleht, V. & Leibak, E. (1992) Linnuharuldused Eestis kuni aastani 1989. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne (3). *Hirundo*, **10**, 3-20.
- Ots, M. (2009) Linnuharuldused Eestis 2007-2008. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 7. *Hirundo*, **22**, 64-96.
- Ots, M. & Paal, U. (2007) Linnuharuldused Eestis 2005-2006. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 6. *Hirundo*, **20**, 66-100.
- Ots, M. & Paal, U. (2010) Linnuharuldused Eestis 2009. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 8. *Hirundo*, **23**, 3-20.
- Ots, M. & Paal, U. (2012) Linnuharuldused Eestis 2011. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 10. *Hirundo*, **25**, 55-73.
- Ots, M. & Paal, U. (2013) Linnuharuldused Eestis 2012. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 11. *Hirundo*, **26**, 26-50.
- Renno, O. (1993) *Eesti linnuatlas*. Valgus, Tallinn.
- Vinicombe, K. (2008) Category D vagrants. *Frontiers in Birding. BirdGuides* (ed. M. Garner), pp. 72-80. Sheffield.